

Jean-Christophe Grangé'nin *Le Vol des Cigognes (Leyleklerin Uçuşu)* Adlı Eserinde Geçen Deyimlerin Lawrence Venuti'nin Yerlileştirme ve Yabancılaştırma Çeviri Stratejileri Çerçevesinde İncelenmesi*

SEVİM KARACA AKKUŞ** - DR. ÖĞR. ÜYESİ NESRİN TEKİN ÇETİN***

Öz

Polisiye tür, tıpkı çevirinin yıllarca dilbilimin bir alt dalı olarak görülüp özerk bir bilim dalı haline geç gelmesi gibi, edebî camiada çok saygın olarak addedilmemektedir. Polisiye türe olan ilginin, dünya çapında I. ve II. Dünya Savaşı zamanında, ülkemizde ise 1990'lı yıllarda giderek arttığı tespit edilmiştir. Söz konusu bu eğilim, ilk örneklerin tefrika olarak ortaya çıkarak zaman içerisinde çeviri aracılığıyla başka dillere aktarılmasına neden olmuş ve en nihayetinde özgün eser üretme sürecine girilmiştir. Osmanlı Dönemi'nden başlayarak çeviri ve polisiye türün Tanzimat ve ilerleyen yıllarda hangi evrelerden geçtiğini kısaca konu alan bu çalışma, aynı zamanda çevirisinde sıklıkla sorun yaşanan deyimlerin erek kültürde eşdeğerliklerinin bulunurken nasıl bir yol izlenmesine dair örnekler sunmaktadır. Bu çalışmanın konusunu, Fransız polisiye yazarı Jean-Christophe Grangé'nin *Le Vol des Cigognes (Leyleklerin Uçuşu)* adlı eserinde geçen deyimlerin, Lawrence Venuti'nin yerlileştirme ve yabancılaştırma çeviri stratejileri çerçevesinde, İngilizce ve Türkçe dillerindeki çevirileri ile karşılaştırmalı olarak incelenmesi oluşturmaktadır. Lawrence Venuti'nin bahsi geçen stratejilerine ek olarak aynı zamanda çalışma kapsamında çevirmenin görünürlüğü/ görünmezliği hususu da irdelenmiştir. Bu çalışma yoluyla hem İngilizce hem de Türkçe erek metin çevirmenlerinin büyük oranda yerlileştirme çeviri stratejisine başvurarak görünmez olmayı tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Buradan hareketle, erek metin çevirmenlerinin kolay okunur metinler üretme çabasında oldukları anlaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: polisiye tür, Lawrence Venuti, yerlileştirme, yabancılaştırma, çevirmenin görünürlüğü/ görünmezliği, deyim çevirisi

ANALYZING THE IDIOMS IN *LE VOL DES CIGOGNES (LEYLEKLERİN UÇUŞU)* BY
JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ WITHIN THE FRAMEWORK OF LAWRENCE VENUTI'S
DOMESTICATION AND FOREIGNIZATION STRATEGIES

Abstract

Detective fiction is not considered as an elite genre in literary field just as translation which is regarded as a sub-branch of linguistics for many years and as it is late to become an autonomous

* Bu çalışma Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Çeviri ve Kültürel Çalışmalar Yüksek Lisans Programı (Türkçe) çatısında ilk yazar tarafından ikinci yazarın danışmanlığında hazırlanmış olan tez çalışmasından üretilmiştir.

** Ankara Hacı B. Veli Ün. Çeviri ve Kültürel Çalışmalar Doktora, sevim.karaca@hbv.edu.tr, Orcid: 0000-0002-1906-101X

*** Ankara Hacı B. Veli Ün. Edebiyat Fak. Mütercim ve Ter. Böl nesrin.tekin@hbv.edu.tr, Orcid: 0000-0003-2078-0684

Gönderim tarihi: 9.10.2022

Kabul tarihi: 23.11.2022

branch. It has been understood that the interest toward detective fiction gradually increased during First and Second World Wars in the world and in 1990's in Turkey. This tendency led the very first examples to be published as serials in newspapers, then enabled this genre to be translated in other languages and then the process of creating original works to flourish. This study, which offers a brief history on the progress made on translation and detective fiction from Ottoman Empire to Tanzimat Reform Era and onwards, gives examples concerning how to translate idioms, which are one of the most problematic culture specific items, by finding their equivalences in target culture. The topic of this study is to analyze the idioms in *Le Vol des Cigognes (Flight of the Storks)* by a French detective fiction author Jean-Christophe Grangé within the framework of Lawrence Venuti's domestication and foreignization translation strategies by comparing its English and Turkish versions. In addition to Venuti's strategies mentioned, translator's visibility/ invisibility is another issue that is discussed throughout the study. It has been concluded that both English and Turkish target language translators have mostly chosen to be invisible by applying domestication strategy. Therefore, it has been understood that target language translators have strived to produce more reader friendly texts.

Keywords: detective fiction, Lawrence Venuti, domestication, foreignization, visibility/ invisibility of translator, idiom translation

GİRİŞ

Osmanlı Devleti zamanından başlayarak diğer Batı dilleri de dâhil olmak üzere özellikle Fransızcadan dilimize yapılan çeviriler göze çarpmaktadır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Yusuf Kâmil Paşa ve Ahmet Mithat Efendi gibi Batı dillerini iyi bilen Türk aydınları sayesinde bu süreç daha da hızlı bir evreye girmiştir. Böylelikle Türk edebiyatında batılılaşma süreci ile dilimize polisiye edebiyat da olmak üzere pek çok yeni edebî tür dâhil edilmiştir.

Eser çevirilerinde dilbilimsel yaklaşımların yerini giderek kültür odaklı yaklaşımlar almıştır. Kaynak dilden erek dile aktarılan çıktının erek dizgede benimsenmesi kaynak kültür unsurlarının erek kültürdeki eşdeğerliğinin saptanması sayesinde gerçekleşmektedir. Türk Dil Kurumu'na göre kültür, "tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğini gösteren araçların bütünü, hars, ekin" olarak tanımlanmaktadır (2011, s. 1558). Bir çevirmenin kaynak ve erek kültürlerle hâkimiyeti kabul edilebilir ve yeterli bir çeviri üretmesi açısından son derece önemlidir.

Kültürün çeviri sürecinde önem kazanması sayesinde çeviri esnasında yaşanan aktarımsal sorunların önüne geçmek hedeflenmiştir. Peter Newmark, edebî çeviride var olan kültürel unsurları, "çevresel unsurlar, maddesel kültür, sosyal kültür, kuruluşlar, faaliyetler, süreçler, dini, siyasi, sanatsal ve idari kavramlar, davranışlar ve gelenek görenekler ile deyimler ve ifade kalıpları" olmak üzere altı başlık altında toplamıştır (Aksoy, 2002, s. 90). Bu çalışmanın temel amacı, polisiye türün Osmanlı Devleti ve Tanzimat Dönemi süresince hangi gelişim evrelerinden geçtiği hakkında kısa bilgi vermek, bir kültür ögesi olan deyimlerin Fransızca kaynak metin olmak üzere İngilizce ve Türkçe erek metinlere nasıl aktarıldığına dair üç farklı dilde örnekler sunmak ve Lawrence Venuti'nin yerlileştirme ve yabancılaştırma çeviri stratejileri ışığında gerçekleştirilen

erek metin çevirilerini incelemektir. Bu doğrultuda öncelikle, kaynak eser olarak seçilen kitabın türü olan polisiyenin tarihçesi ile alakalı birkaç bilgi verilecek, ardından deyim ve deyim çevirisi hakkında birtakım görüşlerden bahsedilecek ve daha sonra Lawrence Venuti'nin yerlileştirme ve yabancılaştırma çeviri stratejileri hakkında kuramsal bilgi verilecektir. Söz konusu çalışmanın uygulama bölümünde ise Fransız polisiye yazarı Jean-Christophe Grangé'nin *Le Vol des Cigognes* (*Leyleklerin Uçuşu*) adlı eserinden alınan deyim örneklerinin İngilizce ve Türkçe erek metinlerdeki çevirileri Venuti'nin yerlileştirme ve yabancılaştırma çeviri stratejileri ışığında irdelenerek çevirmenlerin görünürlüğü/ görünmezliği hakkında tespitler yapılacaktır. Sonuç bölümünde ise çalışma kapsamında tespit edilen veriler paylaşılacaktır.

1. POLİSİYENİN TARİHÇESİ: OSMANLI VE CUMHURİYET DÖNEMİNE YANSIMALARI

Polisiye türün kökenini çok farklı noktalara dayandıran görüşler söz konusudur. Seval Şahin (2013, s. 7), polisiye olgusunu Habil ve Kabil'e dayandırırken, Ali Tilbe polisiyenin doğuşunu Napolyon zamanında toplumsal düzeni sağlamak için yapılandırılan "Özel Koruma Birliği"ne dayandırmaktadır (2018, s. 141). Polisiye konusunda sayısız araştırması ile literatüre büyük katkı sağlayan Erol Üyepazarcı ve çağdaş polisiye yazarlarımızdan Ahmet Ümit'e göre ise, Paris ve Londra gibi büyük şehirlerde giderek artan işsizlik nedeniyle suç oranlarının yükselmesi çok farklı suç öykülerinin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir (2016, s. 69). Üyepazarcı, Amerikalı yazar Edgar Allan Poe'nun böyle bir ortamda polisiye anlatısına olan ihtiyacı fark ederek, bu boşluğu 1841 yılında kaleme aldığı *Morg Sokağı'nda Cinayet* (*The Murders in the Rue Morgue*) adlı eserle doldurduğunu dile getirmektedir (1997, s. 22). Bu esnada, Fransa'da Poe'ya göre daha güncel bir üslup benimseyip eserlerinde toplumsal ve sosyal sorunları melodram ögesiyle harmanlayarak anlatıya dâhil edip polisiye romanın temellerini atan ise Emile Gaboriau olmuştur. İlk romanı *Lerouge Olayı* (*l'Affaire Lerouge*) olan yazar ancak ikinci romanı *Orcival Cinayeti*'nden (*le Crime d'Orcival*) sonra meşhur dedektif Müfettiş Lecoq'u okuyucu ile tanıştırmıştır (Üyepazarcı, 1997, s. 37-39). Polisiye romanın Fransa'daki kurucuları arasında Arsène Lupin'nin yaratıcısı Maurice Leblanc da yer almaktadır (a.g.e., 1997, s. 26). Türün en önemli bir diğer temsilcisi ise İskoç yazar Arthur Conan Doyle'dur. Seri hâlinde pek çok kitabı bulunan ve film ile dizilere konu olan pek çok eserinde Doyle'un yarattığı en meşhur karakter ise ünlü dedektif Sherlock Holmes'tür. Sherlock Holmes serisi dört roman ve elli altı uzun öyküden oluşan toplamda altmış adetlik bir seridir.

Polisiye roman bağlamında dünya literatüründen Osmanlı dönemine geçiş yapacak olursak söz konusu türün her iki coğrafyada da nispeten birbirine yakın yıllarda gelişim gösterdiğini söylemek yanlış olmaz. Üyepazarcı, Osmanlı tarihinde tespit edilen ilk çeviri polisiye eserin Ahmet Münif Efendi tarafından çevrilen ve 1881 yılında basılan *Paris Faciaları* (*Les Drames de Paris*) adlı eser olduğunu ifade etmektedir (1997, s. 71). Polisiye edebiyatın gelişmesinde katkısı olan bir diğer önemli yazarımız Ahmet Mithat, polisiye türe 1883 yılında ünlü romancı Emile Gaboriau'nun *Orcival Cinayeti* adlı eserini Tercümân-ı Hakikat gazetesinde tefrika ederek atılmıştır. İlk polisiye çevirilerden birini yapan Ahmet Mithat hiç vakit kaybetmeden ilk telif

polisiye eseri olan *Esrâr-ı Cinayât'ı (Cinayetlerdeki Sırlar)* kaleme almıştır. Her ne kadar bazı eleştirmenler tarafından Ahmet Mithat'ın eserlerinin edebî değeri tartışılrsa da dilimizdeki ilk polisiye romanı büyük bir ustalıkla yazdığı bir gerçektir. Üyepazarcı, bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

Esrâr-ı Cinayât, Ahmet Mithat Efendi'nin dönemin en önemli polisiye yazarı ve bir eserini çevirdiği Emile Gaboriau'dan etkilendiği ama yine de yerli renkleri ustalıkla kullanıp romanın yerel havasını iyice belirgin kıldığı bir yapıttır. Ahmet Mithat, bu romanında tıpkı Emile Gaboriau'nun yaptığı gibi; polisiye romanı, salt analitik çözümlenmelerle sonuca varan bir muamma ekseni roman türü olarak algılamadığını göstermiş; romanında, melodram romanlarının insan yazgısıyla ilgilenen trajik yaklaşımına, cinayet kadar başat bir rol vermiştir. Romanda, bütün Ahmet Mithat romanlarında olduğu gibi; naif bir anlatım ve konuyu kesip okuyuculara bilgi vermeler vardır. Dili sadedir, özellikle de diyaloglarda bu durum daha belirgindir. (2002, s. 148).

Polisiye türün gelişmesine katkı sağlayan bir diğer isim ise polisiye türe düşkünlüğü ile bilinen Padişah II. Abdülhamid'dir. Borte Sagaster, II. Abdülhamid'in ilk zamanlar özellikle Fransız yazarlardan olmak üzere Arthur Conan Doyle, Xavier de Montépin, Ponson de Terrail, Emile Gaboriau ve Jules Mary gibi yazarların polisiye romanlarını Yıldız Sarayı'ndaki tercüme bürosunda çevirttiğini dile getirmektedir¹ (2006, s. 138). Osmanlı dönemindeki mütercim ve gazetecilerden biri olan Süleyman Tevfik, II. Abdülhamid'in polisiye romanlara yoğun bir ilgisi olduğunu ve bu nedenle Avrupa'da yazılan polisiye romanların hemen Saray'a gönderilerek padişahın okuması için Mabeyn mütercimleri tarafından çevrildiğini dile getirmektedir (Bozkurt & Karadağ, 2015, s. 44). Bu hayranlık sonucu, her ne kadar II. Abdülhamid'in yaklaşık 6.000 adet polisiye roman çevirttiği rivayet edilse de Üyepazarcı, yürüttüğü ayrıntılı araştırmalar sonucunda bu rakamın 584 olduğunu saptamıştır (Üyepazarcı & Ümit, 2016, s. 74).

Ayşe Şahin, ilk telif eser örnekleri arasında yer alan Amanvermez Avni, Fakabasmaz Zihni, Cingöz Recai ve Pire Necmi gibi dizilere 1910 yılından sonra rastlandığını dile getirmektedir (2013, s. 47). Üyepazarcı, 1881 yılından 1908'e, yani II. Meşrutiyet ilan edilene kadar toplamda 54 adet polisiye roman çevirisi yapıldığını tespit etmiştir (2008, s. 132). Buna ek olarak, Üyepazarcı, özellikle II. Meşrutiyet'ten sonra telif on paralık öykülerin polisiye türün gelişmesinde başlıca rol oynadığını ifade etmektedir. Bu süreçte, aynı zamanda, yerli yazarlarımız dünya çapında üne kavuşmuş polisiye roman kahramanlarından öykünerek yerli kahramanlar ortaya çıkarmışlardır. Örneğin; Amanvermez Avni ünlü İngiliz dedektif Sherlock Holmes'den, Nahit Sami, Fakabasmaz Zihni ve Elegeçmez Kadri ünlü Fransız kibar hırsız Arsène Lupin'den, Kandökmez Remzi ise Amerikan dedektif Nat Pinkerton'dan esinlenilerek oluşturulmuş Türk polisiye karakterleridir (2008, s. 147).

1980'li yıllarda giderek ünlenen polisiye türde eser veren polisiye yazarlarımız sayısında artış yaşanmıştır. Habibe Gezer, 1980'li yıllara gelindiğinde Erhan Bener, Çetin Altan, Pınar Kür, Ümit Kıvanç ve Mehmet Eroğlu gibi polisiye yazarlarımız olduğunu dile getirmektedir (2006, s. 37). Şahin, polisiyeye olan ilginin 1990'dan itibaren giderek arttığını ve türün "kendisine geniş bir coğrafya edindiğini" öne sürmektedir. Şahin, bu alanda eser veren Ahmet Ümit, Celil Oker,

¹ Bu cümle, İngilizce bir kaynak kitaptan makale yazarları tarafından çevrilerek alıntılanmıştır.

Osman Aysu, Mehmet Murat Somer ve Esmahan Aykol gibi tanınmış polisiye yazarlarının polisiye türe katkısının büyük olduğunu ifade etmektedir (2013, s. 17). Üyepezarcı ise 1960 ile 1990 yılları arasında polisiye türde çok fazla kayda değer bir ilerlemenin yaşanmadığını, esas patlamanın 1990 sonrası gerçekleştiğini dile getirmektedir; Ahmet Ümit ve Osman Aysu'ya ek olarak Taner Ay ve Ümit Kıvanç başta olmak üzere bu dönemde büyük başarı yakalayan yazarlarımız olduğundan bahsetmektedir (2008, s. 135).

Her ne kadar sözlü edebiyat kültürümüzde suç, muamma, kaçış ve kovalamaca gibi pek çok polisiye unsuru içeren *Binbir Gece Masalları* ve *Dede Korkut Hikâyeleri* var olsa da yukarıda değinildiği gibi polisiye edebiyat bağlamında ilk yazılı örnekler Tanzimat döneminde rastlanmaktadır. Önceleri tefrika şeklinde dergilerde yayınlanan polisiye tür zaman içerisinde gelişerek telif eserler verilmiş ve artık Türk edebiyatının bir parçası olmuştur. Polisiye türe dair kısaca bilgi verdikten sonra eser çevirilerinde sıklıkla karşılaşılan kültüre özgü öğelerden bahsetmekte fayda vardır. Kültür deyince ilk akla gelen unsurlardan biri deyimlerdir. Çeviri esnasında deyimlerin öncelikli olarak tespit edilmesi ardından seçilen çeviri stratejisine göre aktarımının yapılması kaynak metin mesajının iletilmesinde önemli bir husustur.

2. DEYİM VE DEYİM ÇEVİRİSİ

Deyim sözcüğü İngilizcede *idiom* Fransızcada ise *expression idiomatique* ya da *idiome* şeklinde ifade edilmektedir. Zeynep Pınar Salan, deyimleri; sözlük anlamlarının dışında kullanılan, yazıya güç veren, kendimizi etkili bir şekilde anlatmamıza olanak tanıyan kalıplaşmış söz öbekleri olarak tanımlamaktadır (2003, s. 14). Deyimlerin görevi esasen anlamı daha akıcı ve melodik kılmaktır. Kadriye Müftüoğlu'na göre deyimlerin amacı, "bir anlamı daha kısa ve çekici bir anlatımla belirgin ve vurucu bir biçimde vermektir" (2003, s. 4). Bütün bu bahsedilen özelliklere ek olarak, Ömer Asım Aksoy, deyimlerin; mecaz bir anlam taşıyan, ulusal değerlerimizi en ince ayrıntılarına kadar yansıtan isim, sıfat ve zarf görevi gören sözcük öbekleri olduğunu ifade etmektedir (1971, s. 43-45).

Kültürlerarası etkileşime atıfta bulunan Perihan Yalçın, "kültürün iletişim aracı olan dil sayesinde, daha ziyade çeviri sayesinde, kültürler karşı karşıya gelmektedir" ifadesini kullanmıştır (2015, s. 44). Tamamıyla kültüre özgü bir öge olan deyim, çeviri esnasında da son derece dikkat edilmesi gereken bir unsurdur. Çevirmen için deyimlerin hem metin içerisinde tespit edilmesi hem de anlam kaybı yaşamadan diğer dile aktarılması zorlu bir iştir. Bu nedendir ki Mona Baker, çevirmenin öncelikli olarak aşması gereken temel problemin, metinde geçen deyimleri tespit etmek olduğunu ileri sürmektedir (1992, s. 65). Deyimlerin tespiti kadar çevirisi de son derece dikkat gerektiren bir husustur. Amir Shojaei, deyim çevirilerinde temel iki sorun olduğundan bahsetmektedir. Bunlardan ilki, bir dile özgü deyimlerin ve kalıplaşmış sözcüklerin anlamlarının nasıl anlaşılacağı, ikincisi ise bir dilde var olan deyim ve kalıplaşmış sözcüklerin başka bir dile aktarılırken kaynak dilde tam olarak ifade ettiği anlamın nasıl yeniden oluşturulacağı sorunudur (2012, s. 1220). Tahsin Aktaş, çevirmenler için en zorlu aşamanın deyim çevirisi olduğunu ifade etmektedir. Çevirmenin erek kültüre aşına olmasının gerekliliğinin altını çizen Aktaş, aksi durumda çevirmenin yaşayacağı güçlüğü daha da artacağını savunmaktadır. Aktaş, deyim

çevirisi yaparken “sözcüklerden yola çıkarak değil de ilgili dilin kültüründe bu deyim nasıl ifade edildiği”nin araştırılması gerektiğini dile getirmektedir (1996, s. 109). Bununla birlikte, Aktaş bir deymi çevirirken “sözcüklerin düz ve yalın anlamlarını” kullanmanın uygun bir yöntem olmadığını ve bu yolla erek dilde “hem iletişimsel hem de işlevsel açıdan” düzgün bir eşdeğerlik sağlanamayacağını söylemektedir. Aktaş’a göre uygulanması gereken en iyi yöntem, kaynak kültürdeki deyim için erek kültürde eşdeğer bir deyimle karşılanmasıdır. Aktaş bunu şu sözlerle ifade etmektedir: “yapılacak iş, kaynak dildeki deymi hedef dildeki eşdeğer bir deyimle, yine bir mecaz veya bir teşbihi (benzetmeyi) eşdeğer bir mecazla veya bir teşbihle çevirmektir” (1996, s. 111-112).

3. LAWRENCE VENUTI’NİN YERLİLEŞTİRME/ YABANCILAŞTIRMA ÇEVİRİ STRATEJİLERİ VE ÇEVİRMENİN GÖRÜNÜRLÜĞÜ/ GÖRÜNMEZLİĞİ

Metin çevirilerinde; *ödünç alma, ekleme, çıkarma, uyarılama, yer değiştirme, açıklama, yerlileştirme* ve *yabancılaştırma* gibi çok çeşitli yöntem ve teknik kullanılmaktadır. Kültürel bir unsur olan deyimlerin çevirilerinde özellikle çalışılan stratejilerden biri Lawrence Venuti’nin yerlileştirme/ yabancılaştırma stratejileridir. Venuti’ye göre çeviri, yabancı bir metnin dilsel ve kültürel farklılıklarının hedef dil okuru için anlaşılabilir düzeyde olan bir metinle karşılanması işidir (1995, s. 18). Çeviri sürecinde çevirmen, tercihe bağlı olarak, bazen bu dilsel ve kültürel farklılıkları yerlileştirirken kendini görünmez hâle sokarak okuyucuya daha “saydam” bir çeviri sunacaktır. Venuti’nin “saydamlık illüzyonu” (1995, s. 1) olarak adlandırdığı bu durum, akıcı ve pürüzsüz bir çeviri sağlanırken çevirmenlerin nasıl sessizleştiğinin bir ispatı niteliğindedir.

Yerlileştirme stratejisi, kaynak metinde geçen bir ifadenin erek metin normlarına uygun olarak aktarılması şeklinde tanımlanabilir. Venuti, çevirmenlerin büyük bir çoğunluğunun, yabancı metni İngilizcede baskın kültürel değerlere indirgeyen akıcı, yerlileştirme stratejisinden yana olduklarını ifade etmektedir (1995, s. 225). Çevirmenlerin erek kültür okuyucusu nezdinde daha kolay okunur ve anlaşılır eserler ortaya çıkarmaları her ne kadar başarılı çeviri yapmış olmaları anlamına gelse de Lawrence Venuti’ye göre çevirmenlerin bu tutumu esasen kendilerini “görünmez” kılmaktadır² (1995, s. 2). Yerlileştirme stratejisinin hedefi, eserin okunur olması ve erek kültürde kabul görmesi olduğundan Seda Taş, bu bağlamda çevirmenin, erek okur nezdinde akıcı bir okuma için kaynak metinden çeşitli çıkartmalar ve kaynak metne çeşitli eklemeler yapabileceği gibi kültüre özgü öğeleri tamamen erek kültürdeki benzer öğelere uyarlayabileceğinden ve hatta genellemeler yapabileceğinden de bahsetmektedir (2017, s. 7).

Kaynak metindeki kültüre özgü öğelerin erek metne erek kültürdeki karşılıklarıyla aktarılmasını sağlayan yerlileştirme stratejisinin tam zıddı ise yabancılaştırma stratejisidir. Yabancılaştırma stratejisi ise yerlileştirme işleminde hissettirilen o aşinalık duygusunun tamamen ortadan kaldırılarak yabancı kültürü yansıtan örneklerin erek dizgeye dâhil edilmesidir. Venuti, yabancılaştırma stratejisini, yabancı bir metnin seçilmesi ve hedef dilin baskın kültürel değerleri hariç tutularak bir çeviri stratejisinin geliştirilmesi şeklinde açıklamaktadır (2001, s. 242). Okuyucuyu dışarıya göndererek etnosentrik geleneğe karşı gelen yabancılaştırma stratejisi, okura

² Bu kısım, İngilizce bir kaynak kitaptan makale yazarları tarafından çevrilerek alıntılanmıştır.

yabancı bir metni okuduğunu ve kültürü deneyimlediğini hissettiren bir stratejidir³ (Venuti, 1995, s. 20).

Hem Schleiermacher hem de Venuti'ye göre en ideal yöntem olan yabancılaştırma stratejisi erek kültürde var olan alışlagelmiş kültürel değerlerin dışlanarak kaynak metne sıkı sıkıya bağlanmayı içeren, başka bir deyişle "okuru yazara" götüren bir stratejidir. Venuti, yabancılaştırma stratejisini akıcılığı engellemesi ve hedef kültür normlarını reddetmesi bakımından "direnc" olarak da adlandırmaktadır (1995, s. 24). Tahir-Gürçağlar, sözcüğü sözcüğüne çeviriyi içeren ancak sadece bununla sınırlı olmayan "yabancılaştırıcı çevirinin amacının okuru yadırgatacak, şaşırtacak, çeviri ve kaynak kültür üzerine düşünmeye davet edecek bir çeviri" olduğunu dile getirmektedir (2016, s. 146). Mine Yazıcı'ya göre yabancılaştırma, "çevirmenin yabancı kültürü tanıtmak amacıyla erek dilin olanaklarının elverdiği ölçüde kaynak kutba yakın çeviri stratejisi kullanmasıyla ilgili"dir (2007, s. 38). Yabancı metinlerin dilsel ve kültürel farklılıkları üzerinde düşünülerek okunması gerektiğini dile getiren Venuti, yabancılaştırma stratejisinin hedef dilin kültürel kodlarını ortadan kaldırması açısından daha tercih edilir bir yöntem olduğunu savunmaktadır (1995, s. 41-42).

21. yüzyıla gelindiğinde ise çeviri çalışmalarının sosyokültürel kapsamda geliştirilmesi gerektiğini savunan Lawrence Venuti, yerlileştirme ve yabancılaştırma stratejilerine ek olarak literatüre "çevirmenin görünürlüğü" (visibility) ve "çevirmenin görünmezliği" (invisibility) kavramlarını dâhil etmiştir. Venuti'ye göre, bir çeviri ne kadar akıcı olursa çevirmen o kadar görünmez olmakla birlikte kaynak metin yazarı ve kaynak metin anlamı o kadar ön plana çıkıp görünür olmaktadır (1995, s. 1-2). Buna ek olarak Venuti, teknik çevirmenlere oranla edebî metin çevirmenlerinin günümüzde artık daha fazla "görünmez" olduğundan bahsetmektedir. Venuti, edebî metin çevirmenlerinin, kaynak metni yerlileştirme ya da yabancılaştırma yaparak aktarma seçiminin kendilerine ait olduğunu, iki stratejiden birini seçmekte özgür olduklarını ifade etmektedir. Ancak aynı durum teknik çevirmenler için geçerli değildir, çünkü teknik metin çevirmenlerinin daha akıcı ve okunması kolay metinler üretmeleri şarttır⁴ (1995, s. 41).

Deyim çevirisinde başvurulan yerlileştirme ve yabancılaştırma çeviri stratejileri hakkında bilgi verdikten sonra uygulama başlığı altında kaynak eserden seçilen deyim örneklerine yer verilecektir. Bu kısımda, kaynak eserde tespit edilen örnekler erek metin çevirileriyle karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

4. DEYİM ÇEVİRİSİ ÖRNEKLERİ

Çalışmanın bu bölümünde, Fransız polisiye yazarı Jean-Christophe Grangé'nin *Le Vol des Cigognes (Leyleklerin Uçuşu)* adlı eserinde geçen deyimler, Lawrence Venuti'nin yerlileştirme ve yabancılaştırma çeviri stratejileri çerçevesinde, İngilizce ve Türkçe dillerindeki çevirileri ile karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Kaynak eseri karşılaştırmalı olarak inceleyeceğimiz erek metinlerin İngilizcesi, İngiliz Ian Monk tarafından *Flight of the Storks* adıyla, Türkçesi ise Ali Cevat

³ Bu paragraf, İngilizce bir kaynak kitaptan makale yazarları tarafından çevrilerek alıntılanmıştır.

⁴ Bu paragraf, İngilizce bir kaynak kitaptan makale yazarları tarafından çevrilerek alıntılanmıştır.

Akkoyunlu tarafından *Leyleklerin Uçuşu* adı ile çevrilmiştir. Bu örnekler aracılığıyla İngilizce ve Türkçe erek metin çevirmenlerinin çeviri stratejisi tercihleri somut olarak tespit edilmiş olacaktır.

Örnek 1:

Kaynak Metin (KM): C'était le prix de ses ambitions politiques – et la mort de Rayko était une sérieuse pierre dans son jardin. (Grangé, 1994, s. 77).

Erek Metin 1 (EM1): It was the price that he had to pay for his political ambitions – and Rayko's death was a serious stumbling block. (Monk, 2000, s. 60).

Erek Metin 2 (EM2): Politik arzularının bedeliydi bu; şimdi de Rayko'nun ölümü tekerine çomak sokar gibiydi. (Akkoyunlu, 2018, s. 62).

Bu örnekte, Fransızca metinde geçen “une pierre dans son jardin” deyimini “kendisini eleştiren birine karşı yapılan bir ima ya da ihtar” anlamına gelmektedir (Rey ve Chantreau, 1993, s. 620). İngilizcede kullanılan “a stumbling block” deyimini ise “insanları bir şeyi başarmaktan alıkoyan bir problem ya da zorluk”u (Longman, 1998, s. 30) belirtmek için kullanılan bir ifadedir. İngilizce erek metin çevirmeni bu ifadeyi kullanarak yerinde bir yerlileştirme örneği sunmuştur. Türkçe erek metinde geçen “tekerine çomak sokmak” deyimini kaynak metindeki deyimden erek dildeki birebir karşılığıdır. Türkçe erek metin çevirmeni de bu örnekle uygun bir yerlileştirme yapmıştır. Fransızcada “bahçedeki taş”, İngilizcede “engelleyici bir blok”a, Türkçede ise “tekere sokulan bir sopa parçası”na dönüşerek erek dizgede kendine karşılık bulmuştur.

Örnek 2:

KM: Je voulais en finir avec cette masturbation de l'esprit, qui laisse au ventre un vide terrible, une faim d'existence à se frapper la tête contre les murs. (Grangé, 1994, s. 85).

EM1: I wanted to put an end to that intellectual masturbation, which leaves an aching void in your guts and such a hunger for existence that you feel like banging your head against the wall. (Monk, 2000, s. 67).

EM2: İnsanın içinde korkunç bir boşluk, kafasını duvarlara vurduracak bir yaşama açlığı bu kandırmacaya bir son vermek istedim. (Akkoyunlu, 2018, s. 68).

Söz konusu cümlede geçen “se frapper la tête contre les murs” ifadesi bir deyimdir. “Umutsuzluktan başını duvarlara vurmak” (le Robert, 2003, s. 1694) anlamında kullanılmıştır. İngilizcede ise “sürekli harcanan çabalarının boşa gitmesi” anlamına gelen “bang your head against a (brick) wall” (Siefiring, 2004, s. 138) deyiminiyle anlam birebir yansıtılarak yerlileştirme yapılmıştır. Türkçe erek metinde ise anlam bir deyim olan “kafasını/ başını duvarlara/ taşlara vurmak” ifadesiyle karşılanmış ve Venuti'nin yerlileştirme stratejisi kullanılmıştır.

Örnek 3:

KM: Selon les Roms, un enfant est si beau qu'il peut attirer la jalousie des adultes, toujours prêts à jeter le mauvais œil. (Grangé, 1994, s. 92).

EM1: According to the Roms, children are so beautiful that they can attract the jalousie of adults, who may cast an evil eye on them. (Monk, 2000, s. 74).

EM2: Romlara göre çocuk o kadar güzel bir yaratıktır ki, nazar değdirmeye hazır yetişkinlerin ilgisini çeker. (Akkoyunlu, 2018, s. 74).

Fransızca kaynak metinde bazı kültürlerde varlığına inanılan *nazar* kavramından bahsedilmektedir. Kaynak metinde “nazar değdirmek” (Timur-Ağildere, 2011, s. 179) manasına gelen “jeter le mauvais œil” deyimini kullanılmıştır. İngilizce erek metinde “cast an evil eye on somebody” (Longman, 1998, s. 107) deyimini ile Türkçe erek metinde kullanılan “nazar değmek” (TDK, 2011, s. 1755) ifadelerinin her ikisi de deyimdir ve her iki çevirmen de erek kültürlere hâkim olduklarının bir göstergesi olarak doğru kültürel ifadeleri kullanarak yerleştirme stratejisini uygulamıştır.

Örnek 4:

KM: Vous faites fausse toute, Antioche. (Grangé, 1994, s. 104).
EM1: You are barking up the wrong tree there, Antioche. (Monk, 2000, s. 85).
EM2: Yanlış yoldasınız, Antioche. (Akkoyunlu, 2018, s. 83).

Söz konusu örnekte “faire fausse route” deyimini “yolunu şaşırarak, yanılmak” (Timur-Ağildere, 2011, s. 141) manasında kullanılmaktadır. İngilizcede “yanlış bir eylem planı uygulamak” anlamına gelen “barking up the wrong tree” (Longman, 1998, s. 360-361) deyimini kullanılarak yerleştirme yapılmıştır. Türkçe erek metinde geçen “yanlış yolda olmak” anlamında kullanılan “yolunu şaşırarak” (TDK, 2011, s. 2603) deyimine başvurularak uygun bir yerleştirme örneği sunulmuştur.

Örnek 5:

KM: Ce sont des toqués d’oiseaux qui ne parlent que de ça et vivent la tête dans le ciel. (Grangé, 1994, s. 130).
EM1: They’re crazy about birds, and that’s all they ever talk about, with their heads up in the clouds. (Monk, 2000, s. 107).
EM2: Kuştan başka bir şey konuşmayan, kafaları havada birtakım kaçıklar. (Akkoyunlu, 2018, s. 102).

Fransızca kaynak metinde geçen “la tête dans le ciel” ifadesi genellikle “avoir la tête dans les nuages” şeklinde kullanılmakla birlikte esasen “dalgın ve hayalperest” anlamına gelen bir sıfattır⁵. Söz konusu ifadenin kaynak metinde “vivre” yani “yaşamak” kelimesiyle birlikte kullanılması “aklı bir karış havada olmak” deyimini akıllara getirmektedir. İngilizce erek metin çevirmeni ifadeyi “have in the clouds”⁶ deyiminiyle birebir karşılayarak yerleştirme stratejisine başvurmuştur. Türkçe erek metin incelendiğinde ise daha farklı bir çeviriyle karşılaşılmıştır. Metnin anlamı bağlamında, çevirmenin Fransızca kaynak metinde ima yoluyla yansıtılmak istenen anlama uygun olarak çeviri yaptığı anlaşılmaktadır. Normalde çevirmen “aklı havada olmak” gibi bir deyim kullanabilirdi, ancak burada kuş gözlemcilerinin saplantılı alışkanlıklarına ek olarak gerçekten sürekli leylekleri görmek için havaya baktıklarından da söz edilmektedir. Bu nedenle, Türkçe erek metin çevirmeni ifadeyi deyim olarak çevirmemiş, hedef kültür normlarına bir direnç geliştirerek yabancılaştırma stratejisine başvurmuştur. Bu bağlamda, bu örnek diğerlerinden farklı olması açısından çalışmaya dâhil edilmiştir.

⁵<https://www.linternaute.fr/expression/langue-francaise/14613/avoir-la-tete-dans-les-nuages/#:~:text=%C3%8Atre%20r%C3%AAveur%2C%20%C3%AAtre%20distrain> (erişim 10.05.2022)

⁶<https://www.theidioms.com/head-in-the-clouds/#:~:text=In%20this%20regards%2C%20when%20a,come%20down%20from%20the%20clouds> (erişim 10.05.2022)

Örnek 6:

KM: Celle de Marcel fera plus de bruit, parce qu'il est français. (Grangé, 1994, s. 141).
EM1: There will be a bit more of a stink about Marcel, because he was French. (Monk, 2000, s. 117).
EM2: Fransız olduğu için, Marcel'inki biraz daha gürültü çıkaracak. (Akkoyunlu, 2018, s. 112).

Kaynak metinde kullanılan "faire du bruit" ifadesi "büyük yankı uyandırmak, gürültü koparmak" (Fono, 2011, s. 103) anlamına gelen bir deyimdir. Söz konusu ifade İngilizce erek metne yerleştirme stratejisi kullanılarak aktarılmıştır. "Bir şeye karşı duyulan yoğun sıkıntı ve kızgınlık" anlamına gelen "stink" (Oxford, 2010, s. 1967) sözcüğü bir deyim değil fiildir. Kaynak metinde verilmek istenen etki erek metinde tam olarak yansıtılamamıştır. Türkçe erek metinde ise çevirmen "gürültü çıkarmak" deyimini kaynak metin deyimini tam manasıyla karşılayarak, erek metin normlarına uygun bir şekilde, yerinde bir yerleştirme örneği sunmuştur.

Örnek 7:

KM: Légère comme un oiseau de nuit. (Grangé, 1994, s. 161).
EM1: Light as a bird. (Monk, 2000, s. 134).
EM2: Bir gece kuşu kadar hafif. (Akkoyunlu, 2018, s. 126).

Yukarıdaki örnekte asıl geçmesi gereken ifade "léger comme une plume" yani "az kilolu, kolayca taşınabilen" (le Robert, 2003, s. 1472) anlamına gelen deyimdir. Onun yerine kaynak metin yazarı aşağı yukarı benzer bir anlam taşıyan bir ifade kullanmıştır. "Kuş kadar hafif olmak" ya da sözlükte geçen hâliyle "kuş gibi" yani "çok hafif" (TDK, 2011, s. 1542) anlamında bir deyim yer verilmiştir. Söz konusu deyim, tıpkı Fransızca kaynak metindeki gibi İngilizce erek metinde de farklı bir formda kullanılmıştır. Yani normalde "light as a feather" olarak kullanılan deyim "light as a bird" (Collins, 2006, s. 228) şeklinde aktarılarak yabancılaştırma yapılmıştır. Aynı ifade, Türkçe erek metne de akıcılığı engeller bir şekilde, sözcüğü sözcüğüne çeviri yapılarak aktarılmıştır. Türkçede "bir gece kuşu kadar hafif" ifadesi anlamı olmayan bir ifadedir. Çevirmen burada yabancılaştırma stratejisini kullanmıştır.

Örnek 8:

KM: Cette jeune fille avait tourné le dos à la tradition aka. (Grangé, 1994, s. 252).
EM1: The girl had turned her back on Aka traditions. (Monk, 2000, s. 215).
EM2: Bu küçük kız Aka geleneklerine sırt çevirmişti. (Akkoyunlu, 2018, s. 199).

Fransızca kaynak metinde geçen "tourner le dos à quelqu'un" deyimini "birine sırt çevirmek, biriyle görüşmemek" (Timur-Ağıldere, 2011, s. 321) anlamına gelmektedir. Söz konusu deyim İngilizce erek metinde yine bir deyimle karşılanarak yerleştirme yapılmıştır. "Turn one's back on" deyimini "birini göz ardı etmek ve ona yardım etmeyi reddetmek" (Collins, 2004, s. 12) anlamına gelmektedir. Türkçe erek metinde ise kaynak metin anlamı yine korunarak "sırt çevirmek" (TDK, 2011, s. 2102) deyimini kullanılmıştır. Türkçe erek metinde de akıcılık sağlanarak uygun bir yerleştirme stratejisi örneği verilmiştir.

Örnek 9:

KM: Dehors, y pleuvait des cordes. (Grangé, 1994, s. 286).
EM1: Outside, it was pissing down. (Monk, 2000, s. 247).
EM2: Dışarıda, bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. (Akkoyunlu, 2018, s. 227).

Söz konusu örnekte geçen “il pleut des cordes” ifadesi “çok şiddetli yağmur yağması” anlamına gelen bir deyimdir⁷. İngilizce erek metinde bu deyim yerine “yağmurun çok şiddetli yağması” anlamına gelen argo bir deyim olan “piss down”⁸ ifadesi kullanılmıştır. Yerleştirme stratejisini kullanan İngilizce erek metin çevirmeni söz konusu deyim bir diğer karşılığı olan “it’s raining cats and dogs” deyimini de kullanabilirdi. Türkçe erek metinde ise “yağmurun şiddetli bir şekilde yağması” anlamına gelen “bardaktan boşanırcasına yağmur yağması” ifadesi ile kaynak metin deyiminin tam karşılığı verilmiş olup, yerleştirme stratejisinden faydalanılmıştır.

Örnek 10:

KM: J’étais persuadée que mon amie avait perdu la raison. (Grangé, 1994, s. 348).
EM1: At first, I thought that my old friend had gone mad. (Monk, 2000, s. 300).
EM2: Arkadaşımın aklını kaçırdığını düşünüyorum. (Akkoyunlu, 2018, s. 276-277).

Kaynak metin yazarı bu cümlede “aklını kaybetmek, bunamak” (Yalt, 1975, s. 240) anlamına gelen “perdre la raison” deyimini kullanmıştır. İngilizce erek metin çevirmeni söz konusu deyim yerine “aklını kaçırmak, delirmek” anlamına gelen “go mad” (Oxford, 2010, s. 893) deyimini kullanarak yerleştirme stratejisini uygulamıştır. Türkçe erek metin çevirmeni ise “delirmek” anlamına gelen “aklını kaçırmak” (TDK, 2011, s. 64) deyimini kullanarak yerleştirme stratejisine başvurmuştur.

SONUÇ

Bu çalışmada, Fransız polisiye yazarı Jean-Christophe Grangé’nin *Le Vol des Cigognes* (*Leyleklerin Uçuşu*) adlı eserinde geçen deyimlerin, İngilizce ve Türkçe dillerindeki çevirilerinin, Lawrence Venuti’nin yerleştirme ve yabancılaştırma çeviri stratejileri bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan yerleştirme ve yabancılaştırma stratejileri kaynak metinden seçilen deyimlerle çevirmen tercihleri doğrultusunda yansıtılmaya çalışılmıştır. Lawrence Venuti’nin ifade ettiği gibi seçilen bu örneklerde görüldüğü üzere edebî metin çevirmenleri büyük oranda erek metin normlarına uygun olarak deyimleri aktarmış ve bu nedenle erek kültür okuyucusu nezdinde daha kolay okunur ve anlaşılır ifadeler ortaya çıkmıştır. Çevirmenlerin yerleştirme stratejisini yoğun olarak kullanması görünmez olmayı seçtikleri anlamına gelmektedir. Çevirmenlerin bu tercihleri doğrultusunda erek dizgelerdeki okunurlukları artmıştır. Erek metin okurları ise daha pürüzsüz, akıcı ve saydam bir şekilde yapılan çevirileri kendi edebiyatlarında bir eser okuyormuşçasına benimsemişlerdir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Nüzhet Berrin. (2002). *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Aksoy, Ömer Asım. (1971). *Atasözü ve Deyimler Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş, Tahsin. (1996). *Çeviri İşlemine Genel Bir Bakış*. Ankara: Orsen Matbaacılık.
- Baker, Mona. (1992). *In Other Words, A Coursebook on Translation*. London: Routledge.

⁷ <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/french-english/il-pleut-des-cordes> (erişim 08.04.2022)

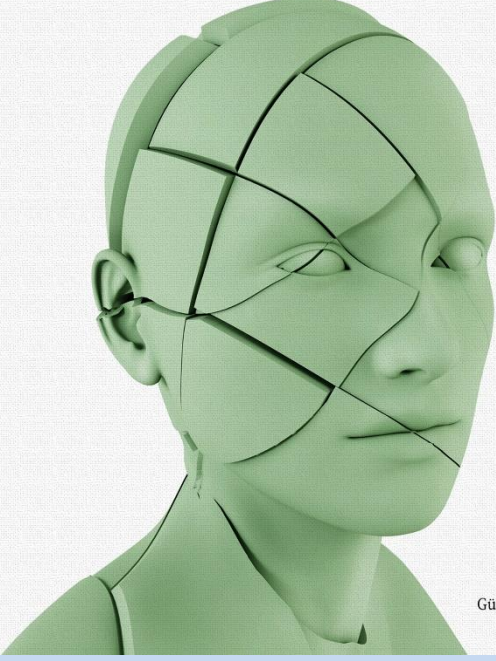
⁸ <https://idioms.thefreedictionary.com/piss+down> (erişim 15.05.2022)

- Bozkurt, Eshabil & Karadağ, Ayşe Banu. (2015). II. Abdülhamid Dönemi Roman Çevirileri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, vol. 3, ss. 44-77.
- Fono Büyük Sözlük. (2011). *Fono Fransızca-Türkçe Türkçe-Fransızca Sözlük*. İstanbul: Ayhan Yayınları.
- İnternet: <https://idioms.thefreedictionary.com/piss+down>, Erişim tarihi: 15.05.2022.
- İnternet: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/french-english/il-pleut-des-cordes>, Erişim tarihi: 8.04.2022.
- İnternet: <https://www.linternaute.fr/dictionnaire/fr/>, Erişim tarihi: 10.05.2022.
- İnternet: <https://www.theidioms.com>, Erişim tarihi: 10.05.2022.
- Gezer, Habibe. (2006). *Türk Edebiyatında Polisiye Roman ve Ahmet Ümit'in Polisiye Roman Kurguları*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=vKeuuY1DIRIZNyE4bffXA&no=huuD4YjbDXQRwwGI2z3bNg>, Erişim tarihi: 5.5.2021.
- Longman Idioms Dictionary (1998). *Barcelona: Longman*.
- Le Petit Robert. (2003). *Dictionnaire de la Langue Française*. Paris: Dictionnaires le Robert.
- Müftüoğlu, Kadriye. (2003). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Milsan Yayınevi.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary. (2010). Oxford, New York: Oxford University Press.
- Rey, Alain ve Chantreau, Sophie. (1993). *Dictionnaire des Expressions et Locutions*. Paris: Dictionnaires le Robert.
- Sagaster, Borte. (2006). Detectives 'Alaturka': Crime Fiction in Turkey. *In Intercultural Aspects in and around Turkic Literatures: Proceedings of the International Conference held on October 11th-12th, 2003, in Nicosia*, pp. 137-46.
- Salan, Zeynep Pınar (2003). *Açıklamalı / Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Salan Yayınları.
- Shojaei, Amir. (2012). Translation of Idioms and Fixed Expressions: Strategies and Difficulties. *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 2, No. 6, pp. 1220-1229. <https://www.academypublication.com/issues/past/tpls/vol02/06/18.pdf>, Erişim tarihi: 30.01.2022.
- Siefring, John. (Ed). (2004). *Oxford Dictionary Of Idioms*. Oxford: Oxford.
- Sinclair, Jerome. (2006). *Collins Cobuild English Dictionary*. London: Harper Collins.
- Şahin, Ayşe. (2013). "Türkiye'de 1884-1928 Yılları Arasında Yayımlanmış Telif Polisiyeler". (s. 43-50). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Şahin, Seval. (2013). "Giriş". (s. 7-20). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Tahir-Gürçağlar, Şehnaz. (2016). *Çevirinin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Taş, Seda. (2017). Kültürel Unsurların Çevirisi ve Çeviri Stratejileri. *Humanitas*, 5(10), 1-14. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/388726>, Erişim tarihi: 12.04.2021.
- Tilbe, Ali. (2018). Bir Polisiye Serüven Roman Okuması: Jean-Christophe Grange'nin "Kızıl Nehirleri / Reading of a Crime Novel: Jean-Christophe Grange's Blood-Red Rivers. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0 (57), 139-157. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/429721>, Erişim tarihi: 07.03.2022.

- Timur-Ağildere, Suna. (2011). *Fransızca-Türkçe Deyimler Sözlüğü*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. (11. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Üyepazarcı, Erol. (Temmuz-Ağustos 2002). Türkiye'nin İlk Polisiye Roman Yazarı, *Vesika-lık, (Kitap-lık Dergisi)*, ss. 148-155.
- Üyepazarcı, Erol. (1997). *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes: "Polisiye Roman ve Gelişimi hakkında Bazı Genel Bilgiler ile Latin Harfleri'nin kabulüne kadar (1881-1928) Türkiye'de Yayınlanmış Çeviri ve Telif Polisiye Romanlar üzerine bir Deneme*. İstanbul: Göçebe Yayınları.
- Üyepazarcı, Erol. (2008a). *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes!: "Türkiye'de polisiye romanın 125 yıllık öyküsü (1881-2006)*. (I. Cilt). İstanbul: Oğlak Yayınları.
- Üyepazarcı, Erol. (2008b). *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes!: "Türkiye'de polisiye romanın 125 yıllık öyküsü (1881-2006)*. (II. Cilt). İstanbul: Oğlak Yayınları.
- Üyepazarcı, Erol & Ümit, Ahmet. (2016). II. Abdülhamid'in Polisiye Merakı. *Yıldız Teknik Üniversitesi Sultan II. Abdülhamid Uygulama ve Araştırma Merkezi, Yıldız Saray Sohbetleri 2016*, ss. 65-81. <http://sultanabdulhamid.yildiz.edu.tr/wp-content/uploads/2018/03/YildizSaraySohbetleri.pdf>, Erişim tarihi: 22.04.2021.
- Venuti, Lawrence. (1995). *Translator's invisibility: a history of translation*. London and New York: Routledge.
- Venuti, Lawrence. (2001). "Strategies of Translation". London and New York: Routledge. pp. 240-244
- Yalçın, Perihan. (2015). *Çeviri Stratejileri: Kuram ve Uygulama*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Yalt, Ali Rıza. (1975). *Fransızca Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, Mine. (2007). *Yazılı Çeviri Edinci-Çeviribilim*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

TÜRK BİLİMKURGU EDEBİYATI VE ARKETİPLER

DR. VELİ UĞUR

Günce Yayınları

Oktay Yivli

Öykü Nasıl Okunur

modern öykü ve yöntem

Günce Yayınları

MAKSUT YİĞİTBAŞ

Edebiyatın Ebemkuşağı

Halit Ziya Hikâyeciliğinde

Renklerin Dili

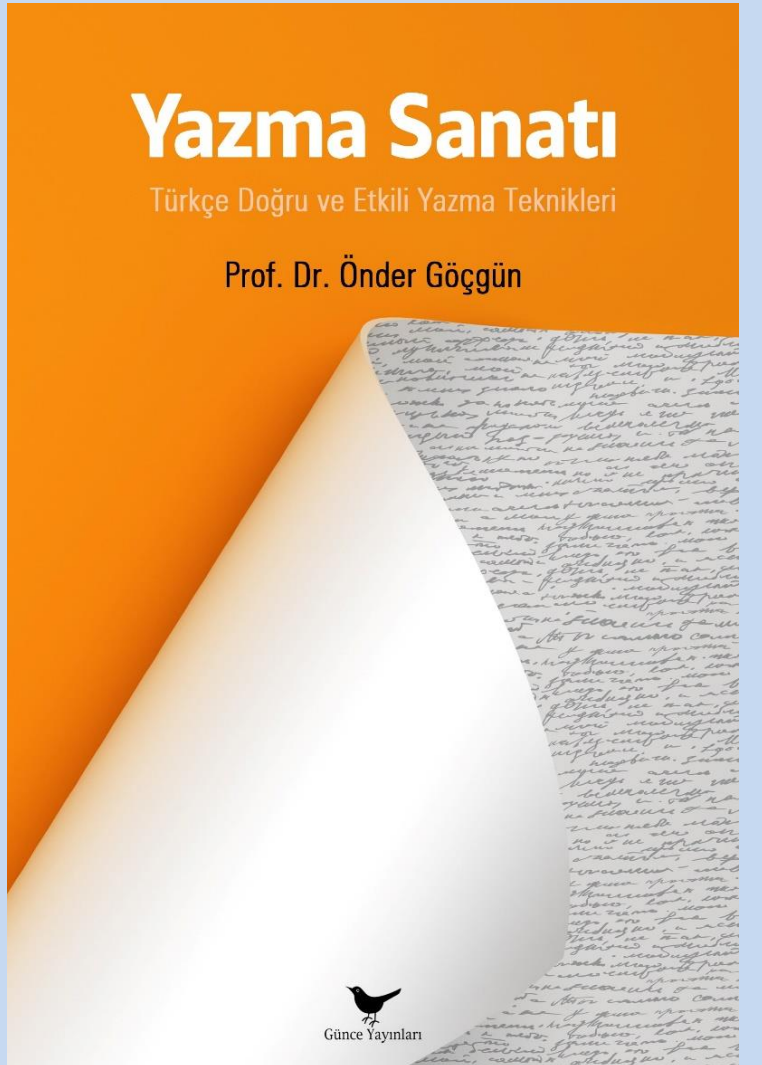

Günce Yayınları

Yazma Sanatı

Türkçe Doğru ve Etkili Yazma Teknikleri

Prof. Dr. Önder Göçgün

Günce Yayınları